

Misstänkts rätt till insyn i förundersökningar

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lagändringar som syftar till att öka rättssäkerheten och förutsebarheten för den som misstänks för brott.

Lagändringarna innebär bl.a. att dokumentationen av förundersökningar ska förbättras genom att förhör i större utsträckning ska spelas in med ljud eller med både ljud och bild. I ett sådant inspelat förhör ska sekretess gälla för bilduppgiften.

Vidare innebär regeringens förslag att bestämmelserna om vilken rätt misstänkta, tilltalade och redan dömda personer har att ta del av utredningsmaterialet tydliggörs. Det klargörs att rätten att ta del av de omständigheter som har betydelse för åtalet är ovillkorlig. I annat utredningsmaterial kan insynsrätten begränsas. Det klargörs också i vilken utsträckning misstänkta har rätt att få en egen kopia av utredningsmaterialet. Det införs en möjlighet att ställa upp förbehåll som inskränker rätten att fritt förfoga över sekretesskyddade uppgifter. Om rätten att ta del av utredningsmaterial har inskränkts, eller om det har ställts upp ett förbehåll som inskränker rätten att utnyttja eller lämna en uppgift vidare, ska den misstänkte kunna begära prövning av ett sådant beslut i allmän domstol.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2017.

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:68 Misstänkts rätt till insyn i förundersökningar.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Misstänkts rätt till insyn i förundersökningar	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Propositionen	10
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Misstänkta s rätt till insyn i förundersökningar

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
  2. lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare,
  3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:68 punkterna 1–3.

Stockholm den 16 februari 2017

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Arhe Hamednaca (S), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Lawen Redar (S), Ellen Juntti (M), Runar Filper (SD) och Tuve Skånberg (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2016/17:68 Misstänktas rätt till insyn i förundersökningar.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen.

Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Utskottets överväganden

Misstänkts rätt till insyn i förundersökningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens föreslagna lagändringar.

Bakgrund

Utredningsmaterial som har betydelse för åtalet ska sammanställas i ett förundersökningsprotokoll. Förundersökningsprotokollets huvudsakliga betydelse är att ge åklagaren underlag för bedömningen av åtalsfrågan och att förbereda målet inför huvudförhandlingen i domstol (prop. 1994/95:23 s. 83). Protokollet ska alltså ge en rättvisande bild av vad som förekommit av betydelse för åtalet under förundersökningen.

Dokumentationen av förundersökningen är av stor betydelse också för den som misstänks för brott. Att utredningsmaterial och de åtgärder som vidtas under förundersökningen dokumenteras gör det möjligt för den misstänkte och hans eller hennes försvarare att kontrolleras hur förundersökningen bedrivs och att förbereda försvaret. Detta är en central del i den rätt till en rättvis rättegång som följer av artikel 6 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Regleringen av rätten att ta del av vad som förekommit vid förundersökningen – insynsrätten – är central för den enskildes rättssäkerhet och möjligheter att på ett adekvat sätt försvara sig mot misstankarna eller anklagelserna. Det har uttryckts som att förundersökningen, genom att den misstänkte underrättas om brottsmisstanken enligt 23 kap. 18 § rättegångsbalken, förkortad RB, får en mer ackusatorisk karaktär i och med att den misstänkte såsom part gentemot åklagaren får insyn i utredningen och möjlighet att påkalla utredningsåtgärder (jämför SOU 1926:32 s. 48). Som framgår av 23 kap. 18 § RB är emellertid insynsrätten inte konstant till sin omfattning utan den varierar beroende på i vilket skede en förundersökning befinner sig.

Enligt 23 kap. 18 § RB har en person som underrättas om att han eller hon är skäligen misstänkt för ett brott rätt att fortlöpande, i den mån det kan ske utan men för utredningen, ta del av det som har förekommit vid förundersökningen. Under pågående förundersökning anses insynsrätten inte innebära en rätt att läsa eller på motsvarande sätt få tillgång till primärmaterial, förhørsutsagor, undersökningsprotokoll eller annat förundersökningsmaterial. Det är alltså inte fråga om någon rätt till aktinsyn. Inte heller kan den misstänkte göra gällande någon rätt att få kopior av materialet.

När förundersökningen enligt förundersökningsledarens mening är färdig ska den misstänkte få tillfälle att ta del av utredningsmaterialet och få skäligt rådrum att ange önskvärd utredning och anföra vad han eller hon anser är nödvändigt. En särskild underrättelse om detta måste göras, och beslut i åtalsfrågan får, utom i vissa undantagsfall, inte fattas innan denna frist löpt ut. Vid slutdelgivningen blir den misstänktes rätt till insyn i förundersökningsmaterialet ovillkorlig enligt rättegångsbalken. Hela utredningsmaterialet omfattas således av insynsrätten vid slutdelgivningen.

Det är i dag inte reglerat i lag i vilken utsträckning en misstänkt har rätt att läsa handlingar och lyssna på inspelningar m.m. som ingår i sidomaterialet. Med sidomaterial avses sådant utredningsmaterial som inte tagits med i förundersökningsprotokollet.

Att en misstänkt har en rätt till insyn i utredningsmaterialet enligt rättegångsbalken hindrar inte att det undantagsvis kan finnas hinder mot att lämna ut sådant material till honom eller henne. I 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) – den s.k. kollisionsbestämmelsen – regleras hur konflikten ska lösas mellan den rätt till insyn i ett mål och ärende som kan följa av regleringen om partsinsyn och sekretess som följer av offentlighets- och sekretesslagen.

Om en misstänkt under en pågående förundersökning, med hänvisning till sin rätt till partsinsyn, begär att få ta del av utredningsmaterial är det förundersökningsledaren som prövar om uppgifter kan lämnas till den misstänkte utan men för utredningen. Ett beslut från förundersökningsledaren om att begränsa den misstänktes rätt till insyn kan inte överklagas enligt något särskilt förfarande i rättegångsbalken. Däremot är det troligen möjligt för den misstänkte att begära s.k. överprövning hos högre åklagare enligt 7 kap. 5 § RB. Om beslutet har fattats vid en polismyndighet eller någon annan brottsutredande myndighet kan beslutet prövas av en åklagare vid en åklagarkammare (jämför 23 kap. 3 § RB).

Propositionen

Dokumentera förundersökningar

Regeringen föreslår att det ska införas grundläggande bestämmelser i lag om möjligheten att spela in förhör under en förundersökning med ljud eller med både ljud och bild. Regeringen bedömer att förhör under en förundersökning i brottmål bör spelas in med ljud eller med både ljud och bild oftare än vad som görs i dag. Det bör dock inte vara obligatoriskt med sådana inspelningar, utan förhör bör endast spelas in i de fall då det är särskilt motiverat.

Enligt regeringens förslag ska man vid bedömningen om ett förhör bör dokumenteras genom en ljudupptagning eller ljud- och bildupptagning särskilt beakta brottets beskaffenhet, utsagans förväntade betydelse och den hördes personliga förhållanden.

Regeringen anför (s. 44) att det framför allt är vid utredningar av allvarligare brott som det normalt sett finns starka skäl för att spela in förhör. Sådana utredningar är ofta till sin karaktär omfattande och tidskrävande. Att förhör blir noggrant dokumenterade kan därför många gånger förväntas förbättra förundersökningens kvalitet. För den misstänkte som riskerar ett strängt straff kan det också antas vara särskilt viktigt med en så exakt dokumentation som möjligt. Även när den misstänkte inte riskerar ett särskilt strängt straff kan omständigheterna kring brottet tala för att spela in ett förhör. Det kan t.ex. vara fråga om särskilt svårutredda brott där det finns starka skäl att noggrant dokumentera förhör. En annan viktig omständighet att beakta vid bedömningen av om ett förhör ska spelas in är förhørsutsagens förväntade betydelse för utredningen.

Ytterligare en viktig omständighet som kan göra att en förhørsutsaga får stor betydelse för utredningen är, anför regeringen (s. 44), om förhörspersonen i senare förhör ändrar sina uppgifter. Det finns då stora utredningsmässiga fördelar med att den tidigare förhørsutsagan är noggrant dokumenterad. En annan omständighet som särskilt bör beaktas vid bedömningen av om förhöret ska spelas in är den hördes personliga förhållanden. Redan i dag leder den omständigheten att förhörspersonen är minderårig i stor utsträckning till att förhöret spelas in med både ljud och bild. Avsikten är då att upptagningen ska spelas upp vid huvudförhandlingen i stället för att barnet hörs där. Denna ordning ska enligt regeringens förslag gälla även i fortsättningen.

Regeringens förslag innebär att sekretess ska gälla för uppgifter i bild som ingår i en ljud- och bildupptagning av ett förhör som hållits under en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål. Sekretessen ska gälla hos både den brottsutredande myndigheten och domstolen, även om uppgiften lämnas till domstolen med anledning av åtal och om upptagningen spelas upp vid en offentlig förhandling.

Regeringen föreslår även att det ska införas en särskild reglering om hur sidomaterial ska bevaras.

Misstänkts insyn i förundersökningar

Regeringen föreslår att det ska tydliggöras i rättegångsbalken att den misstänktes fortlöpande rätt till insyn i förundersökningen inträder vid den tidpunkt då han eller hon underrättas om skäligen misstanke om brott. Rätten att ta del av förundersökningen gäller i detta skede endast i den mån det kan ske utan men för utredningen. När det finns en rätt till insyn enligt rättegångsbalken ska den undantagsvis kunna begränsas om det av hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att en sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs.

Vidare ska det göras tydligt i rättegångsbalken och offentlighets- och sekretesslagen att den misstänkte, efter att ha underrättats om att förundersökningen slutförts, har en ovillkorlig rätt till insyn i allt förundersökningsmaterial som har betydelse för åklagarens ställningstagande

i åtalsfrågan. Rätten till insyn i sidomaterialet ska i detta skede undantagsvis kunna begränsas om det av hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att en sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs och det dessutom står klart att detta sekretessintresse har företräde framför den misstänktes behov av att få del av uppgiften. Rätten till insyn i förundersökningsmaterialet, inklusive sidomaterialet, ska bestå efter att åtal har väckts och fram till dess att åtalet slutligen har prövats eller saken annars slutligt har avgjorts.

Regeringens förslag innebär också att det införs ett förtydligande av kollisionbestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagen. Det ska dessutom införas en kompletterande bestämmelse som reglerar kollisionen mellan sekretess och misstänkts rätt till insyn i förundersökningen från det att undersökningsledaren har slutfört den utredning som han eller hon anser är nödvändig och den misstänkte har underrättats om rätten att ta del av det som har förekommit vid förundersökningen. Av bestämmelsen ska det framgå att den misstänkts rätt till insyn i förundersökningsmaterialet från denna tidpunkt endast kan begränsas om det är fråga om en uppgift som inte har betydelse för åtalsfrågan och det står klart att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför den misstänktes intresse att få del av uppgiften.

Regeringen bedömer att de generella förslagen som gäller insynrättens omfattning bör gälla även för uppgifter om informatörer och andra uppgiftslämnare, verklig identitet bakom en kvalificerad skyddsidentitet, kontaktuppgifter till bevispersoner och olika utredningsåtgärder.

Regeringen föreslår att det vid förhör i domstol ska införas ett frågeförbud för sekretesskyddade uppgifter som kan röja en informatör eller någon annan uppgiftslämnarens identitet. Frågeförbudet ska inte gälla uppgiftslämnare vars uppgifter åberopas till stöd för ett allmänt åtal, om det finns tillstånd eller samtycke till att lämna ut uppgifterna, om uppgifterna kan röjas utan att uppgiftslämnarens eller dennes närståendes säkerhet till liv eller hälsa riskeras och utan att den brottsbekämpande verksamhetens intressen riskeras, eller om rätten anser att det finns synnerlig anledning att höra vittnet om uppgiften.

Regeringen föreslår även bestämmelser om prövningen av de begränsningar i den misstänktes insyn i förundersökningsmaterialet som beslutats av förundersökningsledaren. Regeringen föreslår att förundersökningsledaren ska pröva frågor om den misstänktes rätt att ta del av det som har förekommit vid förundersökningen. När förundersökningsledaren har slutfört den utredning som han eller hon anser är nödvändig ska en allmän domstol, på begäran av den misstänkte, pröva förundersökningsledarens beslut att begränsa eller genom förbehåll inskränka den misstänktes rätt att få del av utredningsmaterial. För rättens prövning ska samma regler gälla som när förundersökningsledaren avslagit en misstänkts begäran om att vidta utredningsåtgärder.

Hur ska den misstänkte få del av utredningsmaterial?

Regeringens förslag innebär att det av lagen ska framgå att den misstänkte och hans eller hennes försvarare har en ovillkorlig rätt till en papperskopia av förundersökningsprotokollet. Kopior av sådant utredningsmaterial som inte ingår i förundersökningsprotokollet ska, efter ett positivt åtalsbeslut, på begäran lämnas ut till den misstänkte och hans eller hennes försvarare, om inte förundersökningsledaren anser att det finns risk för att en sekretessbelagd uppgift obehörigen kommer att lämnas vidare eller att det finns hinder mot det med hänsyn till materialets omfattning eller karaktär.

Vidare föreslår regeringen att det ska införas en möjlighet att meddela förbehåll när man tillhandahåller material i förfaranden enligt rättegångsbalken. Ett sådant förbehåll inskränker mottagarens möjligheter att förfoga över en viss uppgift, men det får inte begränsa mottagarens möjlighet att ta till vara sina intressen i målet eller ärendet.

Misstänkts och tilltalades rätt att ta del av material i avslutade förfaranden

Regeringen föreslår även bestämmelser som ska reglera en misstänkts rätt att ta del av utredningsmaterial i nedlagda förundersökningar och andra avslutade brottsutredningar.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att lagändringarna träder i kraft den 1 april 2017.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet kommer regeringens förslag att öka rättssäkerheten och förutsebarheten för den som misstänkts för brott.

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under ärendets beredning. Utskottet anser att förslagen är ändamålsenligt utformade och att de därför bör antas av riksdagen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:68 Misstänkta s rätt till insyn i förundersökningar:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken
dels att 6 kap. 1 §, 23 kap. 10, 18, 19, 21 och 24 §§, 27 kap. 31 § och
 36 kap. 14 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas sju nya paragrafer, 23 kap. 18 a och 18 b §§,
 21 a–21 d §§ och 36 kap. 5 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.1 §¹

Vid domstolen *skall* det föras register över alla mål. Registret *skall* utvisa tiden då varje mål kommit in, de åtgärder som vidtagits med målet, tiden för målets avgörande och, om missnöje anmälts eller överklagande kommit in, dagen då det skett och de åtgärder som vidtagits.

Handlingarna i målet *skall* föras samman till en akt.

Vid domstolen *ska* det föras register över alla mål. Registret *ska* utvisa tiden då varje mål kommit in, de åtgärder som vidtagits med målet, tiden för målets avgörande och, om missnöje anmälts eller överklagande kommit in, dagen då det skett och de åtgärder som vidtagits.

Handlingarna i målet *ska* föras samman till en akt.

När en part, en ställföreträdare, ett ombud, en försvarare eller ett biträde får ta del av en handling som innehåller sekretessbelagd uppgift, får ett förbehåll göras i enlighet med 10 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

23 kap.10 §²

Undersökningsledaren bestämmer, med de begränsningar som följer av andra-sjätte styckena, vem som får närvara vid ett förhör.

Vid ett förhör ska om möjligt ett trovärdigt vittne utsett av undersökningsledaren närvara.

Ett biträde till en person som förhörs har rätt att närvara vid förhöret om det kan ske utan men för utredningen och om biträdet uppfyller de krav som ställs på en försvarare i 21 kap. 3 § tredje stycket.

¹ Senaste lydelse 2000:172.

² Senaste lydelse 2016:929.

Den misstänkte har rätt att själv närvara och ha sin försvarare närvarande vid ett förhör som hålls på den misstänktes begäran enligt 18 § andra stycket. Vid andra förhör med den misstänkte har han eller hon rätt att ha sin försvarare närvarande. En försvarare som inte uppfyller de krav som ställs i 21 kap. 5 § första stycket får dock förhindras att närvara om det är nödvändigt för att sakens utredning inte väsentligen ska försvåras eller för att avvärja fara för någons liv, fysiska hälsa eller frihet. Vid förhör med någon annan än den misstänkte får den misstänktes försvarare närvara om det kan ske utan men för utredningen.

Ett målsägandebitråde har rätt att närvara vid förhör med målsäganden. Detsamma gäller en stödperson, om hans eller hennes närvaro inte är till men för utredningen.

När den som hörs är under 15 år bör den som har vårdnaden om honom eller henne vara närvarande vid förhöret, om det kan ske utan men för utredningen.

Undersökningsledaren får besluta att det som har förekommit vid ett förhör inte får uppenbaras.

Den misstänkte har rätt att själv närvara och ha sin försvarare närvarande vid ett förhör som hålls på den misstänktes begäran enligt 18 b § första stycket. Vid andra förhör med den misstänkte har han eller hon rätt att ha sin försvarare närvarande. En försvarare som inte uppfyller de krav som ställs i 21 kap. 5 § första stycket får dock förhindras att närvara om det är nödvändigt för att sakens utredning inte väsentligen ska försvåras eller för att avvärja fara för någons liv, fysiska hälsa eller frihet. Vid förhör med någon annan än den misstänkte får den misstänktes försvarare närvara om det kan ske utan men för utredningen.

18 §³

När förundersökningen har kommit så långt att någon skäligen misstänks för brottet, ska den misstänkte, *då han eller hon hörs, underrättas om misstanken. Den misstänkte och hans eller hennes försvarare har rätt att fortlöpande, i den mån det kan ske utan men för utredningen, ta del av det som har förekommit vid undersökningen. De har vidare rätt att ange den utredning som de anser är önskvärd och i övrigt anföra det som de anser är nödvändigt. Underrättelse om detta ska lämnas eller sändas till den misstänkte och hans eller hennes försvarare, varvid de ska ges skäligen rådru.* Åtal

När förundersökningen har kommit så långt att någon skäligen misstänks för brottet, ska den misstänkte *underrättas om misstanken när han eller hon hörs.*

³ Senaste lydelse 2014:257.

får inte beslutas innan detta har skett.

På begäran av den misstänkte eller hans eller hennes försvarare ska förhör eller annan utredning äga rum, om detta kan antas vara av betydelse för undersökningen. Om en sådan begäran avslås, ska skälen för detta anges.

Innan åklagaren beslutar i fråga om åtal, får han eller hon hålla ett särskilt sammanträde med den misstänkte eller hans eller hennes försvarare, om detta kan antas vara till fördel för åtalsbeslutet eller för sakens fortsatta handläggning i övrigt.

I fråga om rätten för den som anhålls eller häktas att ta del av det som har förekommit vid förundersökningen gäller även 24 kap. 9 a §.

Efter underrättelsen har den misstänkte och försvararen rätt att fortlöpande, i den mån det kan ske utan men för utredningen, ta del av det som har förekommit vid förundersökningen. Denna rätt gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

18 a §

När undersökningsledaren har slutfört den utredning som han eller hon anser är nödvändig har den misstänkte och försvararen rätt att ta del av det som har förekommit vid förundersökningen. Den misstänkte och försvararen ska underrättas om detta och om att de har rätt att begära att förundersökningen kompletteras. De ska ges skäligen tid att ange den utredning de anser är önskvärd och i övrigt anföra det som de anser är nödvändigt. Något åtal får inte beslutas innan detta har skett.

Rätten enligt första stycket att ta del av det som har förekommit vid förundersökningen gäller även efter det att åtalet har väckts och fram till dess att åtalet slutligt har prövats eller saken annars slutligt har avgjorts. Denna rätt gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 och 3 a §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

18 b §

På begäran av den misstänkte eller försvararen ska ett förhör eller någon annan utredning äga rum, om det kan antas vara av betydelse för förundersökningen. Om en sådan begäran avslås ska skälen för det anges.

Innan åklagaren beslutar i fråga om åtal, får han eller hon hålla ett särskilt sammanträde med den misstänkte eller försvararen, om det kan antas vara till fördel för åtalsbeslutet eller för sakens fortsatta handläggning i övrigt.

19 §⁴

Har undersökningsledaren slutfört den utredning han anser nödvändig utan att bifalla begäran, som avses i 18 § andra stycket, eller anser den misstänkte, att det finns annan brist i utredningen kan han anmäla detta till rätten.

Rätten skall så snart det kan ske pröva anmälan. Om det finns skäl för det får rätten hålla förhör med den misstänkte eller annan eller vidtaga den åtgärd i övrigt, som är påkallad. Ersättning för den misstänktes inställelse betalas av allmänna medel enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Om undersökningsledaren har slutfört den utredning som han eller hon anser är nödvändig utan att bifalla en begäran som avses i 18 b § första stycket, eller om den misstänkte eller försvararen anser att det finns någon annan brist i utredningen, kan de anmäla detta till rätten.

Rätten ska så snart det går pröva anmälan. Om det finns skäl för det får rätten hålla förhör med den misstänkte eller någon annan eller vidta den åtgärd i övrigt som behövs. Ersättning för den misstänktes inställelse betalas av allmänna medel enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

21 §⁵

Vid förundersökningen skall protokoll föras över vad därvid förekommit av betydelse för utredningen.

Sedan en utsaga av en misstänkt eller någon annan har upptecknats skall utsagan läsas upp eller tillfälle på annat sätt ges den som har hörts att granska uppteckningen.

Vid förundersökningen ska det föras ett protokoll över det som har förekommit som är av betydelse för utredningen.

När en utsaga av en misstänkt eller någon annan har upptecknats ska utsagan läsas upp eller den som hörts ges tillfälle att på något annat sätt granska uppteckningen.

⁴ Senaste lydelse 1996:1624.

⁵ Senaste lydelse 1999:72.

Han skall också tillfrågas om han har något att invända mot innehållet. Uppteckning och granskning skall ske innan förhöret avslutas eller, om förhöret är särskilt omfattande eller behandlar komplicerade sakförhållanden, så snart som möjligt därefter. En invändning som inte medför någon ändring skall antecknas. Efter granskningen får uppteckningen inte ändras. Har utsagan först efter granskningen antecknats i protokollet, skall uppteckningen biläggas handlingarna.

I mindre mål får i stället för protokoll föras kortfattade anteckningar över det väsentliga, som förekommit vid förundersökningen.

Så snart åtal beslutats, har den misstänkte eller hans försvarare rätt att på begäran få en avskrift av protokoll eller anteckningar från förundersökningen. Har offentlig försvarare förordnats för den misstänkte, skall en avskrift utan särskild begäran lämnas eller sändas till försvararen.

Den hörde ska också tillfrågas om han eller hon har något att invända mot innehållet. Uppteckningen och granskningen ska göras innan förhöret avslutas eller, om förhöret är särskilt omfattande eller behandlar komplicerade sakförhållanden, så snart som möjligt därefter. En invändning som inte medför någon ändring ska antecknas. Efter granskningen får uppteckningen inte ändras. Om utsagan har antecknats i protokollet först efter granskningen, ska uppteckningen biläggas handlingarna.

Andra stycket gäller inte förhör som dokumenteras genom en ljudupptagning eller en ljud- och bildupptagning, och som upptecknas skriftligen i sin helhet.

I mindre mål får i stället för protokoll kortfattade anteckningar föras över det väsentliga som har förekommit vid förundersökningen.

21 a §

Så snart åtal har beslutats har den misstänkte och försvararen rätt att på begäran få en papperskopia av protokoll eller anteckningar från förundersökningen. Om en offentlig försvarare har förordnats för den misstänkte, ska en kopia lämnas eller sändas till försvararen.

Den misstänkte och försvararen har också rätt att på begäran få en kopia av handlingar som innehåller sådant som har förekommit vid förundersökningen och som inte ingår i protokollet eller anteckningarna. En sådan kopia behöver inte lämnas om det finns

1. risk för att sekretessbelagd uppgift obehörigen kommer att lämnas vidare, eller

2. hinder mot det med hänsyn till

materialets omfattning eller karaktär.

När den misstänkte eller försvararen får ta del av ett protokoll eller en annan handling som innehåller sekretessbelagd uppgift, får ett förbehåll göras i enlighet med 10 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

21 b §

Förhör får dokumenteras genom en ljudupptagning eller en ljud- och bildupptagning.

Vid bedömningen av om ett förhör bör dokumenteras genom en ljudupptagning eller en ljud- och bildupptagning ska brottets beskaffenhet, utsagans förväntade betydelse och den hördes personliga förhållanden särskilt beaktas.

21 c §

Ljudupptagningar och ljud- och bildupptagningar av förhör ska bevaras till dess att förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal har väckts, målet slutligt har avgjorts.

21 d §

Frågor om den misstänktes och försvararens rätt att ta del av det som har förekommit vid förundersökningen prövas av undersökningsledaren.

Ett beslut att begränsa rätten att ta del av det som har förekommit vid förundersökningen eller att göra ett förbehåll som inskränker rätten att lämna uppgift vidare eller att utnyttja uppgiften kan anmälas till rätten av den misstänkte eller försvararen, när undersökningsledaren har slutfört den utredning som han eller hon anser är nödvändig. För rättens prövning gäller 19 § andra stycket.

24 §⁶

Närmare föreskrifter om undersökningsledares verksamhet, om underrättelse enligt 18 § första stycket *fjärde meningen* samt om protokoll och anteckningar vid förundersökning *meddelas av regeringen.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om undersökningsledares verksamhet, om underrättelse enligt 18 a § första stycket samt om protokoll och anteckningar vid förundersökning.

27 kap.

31 §⁷

Den som är eller har varit misstänkt för brott ska, om inte annat följer av 33 §, underrättas om sådan hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning eller hemlig rumsavlyssning som han eller hon har utsatts för.

Om avlyssning eller övervakning av elektronisk kommunikation har avsett ett telefonnummer eller annan adress eller en viss elektronisk kommunikationsutrustning som innehas av någon annan än den misstänkte, ska även innehavaren underrättas. Detta gäller dock inte om annat följer av 33 § eller inhämtning har skett med stöd av 20 § andra stycket och integritetsintrånget för den enskilde kan antas vara ringa.

Om kameraövervakning eller rumsavlyssning har avsett en plats som innehas av någon annan än den misstänkte och som allmänheten inte har tillträde till, ska även innehavaren av platsen underrättas om inte annat följer av 33 §.

En underrättelse ska lämnas så snart det kan ske utan men för utredningen, dock senast en månad efter det att förundersökningen avslutades.

En underrättelse behöver inte lämnas till den som *redan* enligt 23 kap. 18 § eller på annat sätt har fått del av eller tillgång till uppgifterna. En underrättelse behöver inte heller lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

En underrättelse behöver inte lämnas till den som enligt 23 kap. 18 §, 18 a §, 24 kap. 9 a § eller på något annat sätt *redan* har fått del av eller tillgång till uppgifterna. Någon underrättelse behöver inte heller lämnas om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

36 kap.

5 a §

Den som till följd av 18 kap. 1 eller 2 § eller 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen

⁶ Senaste lydelse 1987:747.

⁷ Senaste lydelse 2014:1419.

(2009:400) inte får lämna uppgift som direkt eller indirekt röjer identiteten på den som har lämnat uppgifter för att användas i en verksamhet som anges i 18 kap. 1 eller 2 § samma lag, får inte höras som vittne om uppgiften.

Första stycket gäller inte

1. i fråga om en uppgiftslämnare vars uppgifter åberopas till stöd för ett allmänt åtal,

2. om den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats har gett sitt tillstånd, och om den till vars förmån sekretessen gäller samtycker,

3. om uppgiftslämnarens identitet kan röjas utan risk för uppgiftslämnarens eller hans eller hennes närståendes säkerhet till liv eller hälsa, eller om identiteten kan röjas utan risk för att en verksamhet som anges i 18 kap. 1 eller 2 § offentlighets- och sekretesslagen skadas, eller

4. om rätten anser att det finns synnerlig anledning att höra vittnet om uppgiften.

14 §⁸

Innan vittne höres, erinre rätten vittnet om hans sanningsplikt så ock, då ed avlagts, om vikten därav. När skäl äro därtill, skall vittnet tillika erinras om innehållet i 5 och 6 §§.

Innan ett vittne hörs ska rätten upplysa vittnet om skyldigheten att tala sanning och, när ed har avlagts, om vikten av den. När det finns skäl till det, ska vittnet också upplysas om innehållet i 5–6 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

⁸ Senaste lydelse 1975:1288.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Härigenom föreskrivs att 32 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §¹

Bestämmelserna om förundersökning i 23 kap. 3, 4, 6–14 §§, 18 § *andra stycket*, 19, 21 och 24 §§ rättegångsbalken ska i tillämpliga delar gälla för en sådan utredning som avses i 31 §.

Bestämmelserna om förundersökning i 23 kap. 3, 4, 6–14 §§, 18–19, 21–21 *d* och 24 §§ rättegångsbalken ska i tillämpliga delar gälla för en sådan utredning som avses i 31 §.

En utredning som avses i 31 § ska bedrivas med särskild skyndsamhet och avslutas så snart det är möjligt. Utredningen får inte pågå längre tid än tre månader, om det inte är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Utredningen ska ledas av en åklagare eller en anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har förordnat. Undersökningsledaren ska, om det inte möter något hinder, genom intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare vara särskilt lämpad för uppgiften.

Har den unge tidigare varit föremål för utredning enligt 31 §, ska om möjligt samma åklagare och samma anställda vid Polismyndigheten anlitas för att leda och genomföra den nya utredningen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

¹ Senaste lydelse 2015:446.

3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 10 kap. 4 §, 13 kap. 5 §, 35 kap. 7 § och 43 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 10 kap. 3 § ska lyda ”Partsinsyn och förbehåll”,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 10 kap. 3 a och 4 a §§ och 35 kap. 8 a och 13 a §§, och närmast före 35 kap. 13 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

3 a §

När en misstänkt och försvararen enligt 23 kap. 18 a § första stycket rättegångsbalken har underrättats om rätten att ta del av det som har förekommit vid en förundersökning, gäller begränsningarna enligt 3 § första stycket i fråga om rätten att ta del av en handling eller något annat material endast om

1. det är fråga om en uppgift som inte har betydelse för beslutet i åtalsfrågan, och

2. det står klart att det intresse som sekretessen ska skydda har företrädare framför den misstänktes intresse av att ta del av uppgiften.

Första stycket gäller även efter beslut om åtal och fram till dess att åtalet slutligt har prövats, eller saken slutligt har avgjorts på annat sätt.

4 §

När en myndighet enligt 3 § lämnar en sekretessbelagd uppgift till en enskild part, en ställföreträdare, ett ombud eller ett biträde får myndigheten göra ett förbehåll som inskränker mottagarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja uppgiften. Förbehållet får

När en domstol eller någon annan myndighet enligt 3 eller 3 a § lämnar en sekretessbelagd uppgift till en enskild part, en misstänkt, en ställföreträdare, ett ombud, en försvarare eller ett biträde får myndigheten göra ett förbehåll som inskränker mottagarens rätt att

inte innebära förbud mot att utnyttja uppgiften i målet eller ärendet eller mot att lämna muntlig upplysning till part, ställföreträdare, ombud eller biträde.

lämna uppgiften vidare eller utnyttja uppgiften. Förbehållet får inte innebära ett förbud mot att utnyttja uppgiften i målet eller ärendet eller mot att lämna en muntlig upplysning till en part, en misstänkt, en ställföreträdare, ett ombud, en försvarare eller ett biträde.

Ett förbehåll som görs enligt 6 kap. 1 § eller 23 kap. 21 a § rättegångsbalken får inte innebära ett förbud för parten eller den misstänkte att själv ta del av materialet. Det får inte heller innebära att den misstänkte eller försvararen nekas sin rätt enligt 23 kap. 21 a § första stycket rättegångsbalken att få en kopia av protokoll eller anteckningar från förundersökningen.

Att den tystnadsplikt som uppkommer genom ett sådant förbehåll som anges i första stycket inskränker den rätt att meddela och offentliggöra uppgifter som följer av 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen följer av 13 kap. 5 § andra stycket.

Att den tystnadsplikt som uppkommer genom ett sådant förbehåll som avses i första och andra styckena inskränker den rätt att meddela och offentliggöra uppgifter som följer av 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen följer av 13 kap. 5 § andra stycket.

4 a §

Sekretess hindrar inte att en tilltalad i ett mål, som slutligt har avgjorts, tar del av uppgifter i den förundersökning som har föregått avgörandet eller av annan uppgift som har tillförts målet och som har haft betydelse för beslutet i åtalsfrågan eller för avgörandet av målet i sak. Samma sak gäller för uppgifter som inte har haft någon sådan betydelse, om det inte av hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att den sekretessbelagda uppgiften inte röjs, och det står klart att det intresset har företrädare framför den enskildes intresse av att ta del av uppgiften.

Sekretess hindrar inte heller, under motsvarande förutsättningar som anges i första stycket, att den som har godkänt ett strafföreläggande eller ett föreläggande av en ordningsbot tar del av uppgifter i en sådan brottsutredning som har utförts enligt bestämmelserna i 23 kap. rättegångsbalken och som har föregått föreläggandet.

När en domstol eller någon annan myndighet lämnar en sekretessbelagd uppgift till en enskild enligt första eller andra stycket, får myndigheten göra ett förbehåll som inskränker den enskildes rätt att lämna uppgiften vidare eller att utnyttja den.

Att den tystnadsplikt som uppkommer genom ett sådant förbehåll som anges i tredje stycket inskränker den rätt att meddela och offentliggöra uppgifter som följer av 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen följer av 13 kap. 5 § andra stycket.

13 kap.

5 §

Av 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen framgår att det inte är tillåtet att med stöd av rätten att meddela och offentliggöra uppgifter uppsåtligen åsidosätta en tystnadsplikt i de fall som anges i denna lag.

En tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som avses i 10 kap. 4 § första stycket, 7 § första stycket, 9 § första stycket, 13 § första stycket, 14 § första stycket eller 12 kap. 2 § andra stycket denna lag, inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

En tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som avses i 10 kap. 4 § första stycket, 4 a § tredje stycket, 7 § första stycket, 9 § första stycket, 13 § första stycket, 14 § första stycket eller 12 kap. 2 § andra stycket denna lag, inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Ytterligare bestämmelser om att tystnadsplikt som följer av vissa sekretessbestämmelser eller av gjorda förbehåll inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter finns i anslutning till berörda sekretessbestämmelser och bestämmelser om förbehåll i avdelning IV–VI. Bestämmelser om att tystnadsplikt som följer av bestämmelser i andra författningar än denna lag inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter finns i avdelning VII.

35 kap.**7 §**

Sekretessen enligt 1 § första stycket upphör att gälla hos de myndigheter och i de verksamheter som anges där, om uppgiften lämnas till domstol med anledning av åtal, om inte

1. sekretess för uppgiften ska gälla hos domstolen enligt 12 § eller 36 kap. 2 §, 1. sekretess för uppgiften ska gälla hos domstolen enligt 12 §, 13 a § eller 36 kap. 2 §,
2. uppgiften uppenbarligen saknar betydelse i målet, eller
3. uppgiften finns i en handling som har kommit från en annan myndighet där uppgiften är sekretessreglerad.

8 a §

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att en enskild som har varit anmäld eller misstänkt för brott tar del av en uppgift, om han eller hon har beaktansvärda skäl för sin begäran om att ta del av uppgiften, och det inte bedöms vara av synnerlig vikt för den som uppgiften rör eller någon närstående att uppgiften inte lämnas ut. Detta gäller när uppgiften förekommer i

1. en förundersökning om brottet som har lagts ned eller avslutats med ett beslut om att åtal inte ska väckas, eller
2. en annan brottsutredning om brottet som har utförts enligt bestämmelserna i 23 kap. rättegångsbalken och som har avslutats på något annat sätt än med beslut att väcka åtal, med strafföreläggande eller med föreläggande av en ordningsbot.

Bild i en ljud- och bildupptagning**13 a §**

Sekretess gäller hos en domstol för uppgift i bild som ingår i en ljud- och bildupptagning av ett förhör som har hållits under en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den hörde lider men.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

43 kap.**5 §¹**

En sekretessbestämmelse som gäller för en uppgift i ett mål eller ett ärende i en domstols rättsskipande eller rättsvårdande verksamhet upphör att vara tillämplig i målet eller ärendet, om uppgiften läggs fram vid en offentlig förhandling i samma mål eller ärende. Detta gäller dock inte sekretess enligt 4 § och 18 kap. 15 §.

En sekretessbestämmelse som gäller för en uppgift i ett mål eller ett ärende i en domstols rättsskipande eller rättsvårdande verksamhet upphör att vara tillämplig i målet eller ärendet, om uppgiften läggs fram vid en offentlig förhandling i samma mål eller ärende. Detta gäller dock inte sekretess enligt 4 §, 18 kap. 15 § *och 35 kap. 13 a §.*

Om en uppgift som avses i första stycket läggs fram vid en förhandling inom stängda dörrar, är sekretessbestämmelsen tillämplig även under domstolens fortsatta handläggning av målet eller ärendet, om domstolen inte beslutar annat. Sedan domstolen har skilt målet eller ärendet från sig fortsätter dock sekretessbestämmelsen att vara tillämplig endast i den utsträckning domstolen i sitt avgörande har beslutat det.

Ett beslut enligt andra stycket om att en sekretessbestämmelse ska fortsätta att vara tillämplig ska alltid fattas i fråga om en uppgift som sekretess gäller för enligt 27 kap. 5 § andra och tredje styckena samt 34 kap. 4 §, om det skulle strida mot avtal som anges där att uppgiften röjs.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

¹ Senaste lydelse 2016:501.